

debatt@klassekampen.no

KRONIKK
& DEBATTLatterlig atferd blir altfor
sjelden ledd ut

HAUK

DAGENS SUKK

Økonomifaget er i utvikling. Men i Norge kveles nytenkning ved fødselen.

En syklus av kriser

Erik S. Reinert

KRON OG MYNT

Økonomifaget er syklisk. Teoriene skapes stort sett i Vesten, og når vestlige økonomier lenge har gode tider, blir faget – i mangel på hjemlige utfordringer – mer og mer abstrakt. Hovmodet står imidlertid for fall: Teoriene blir mer realistiske og jordnære når en stor økonomisk krise treffer landene der teori produsentene selv bor.

Disse tidspunktene har jeg i denne spalten tidligere kalt 1848-øyeblikkene. I kriseåret 1848 snudde til og med de engelske erkeliberalistene, representert ved John Stuart Mill, når det gjaldt handelsteori, og innrømmet at nasjonenes velstand ble bestemt av deres økonomiske struktur. Industri var nødvendig for velstand.

Den kanadiske økonomen Harold Innis (1894–1952) beskrev prosessen slik: Elitene inngår en allianse med «presteskapet», som kommuniserer på latin, og denne alliansen varer inntil de store massene, som snakker sine lokale dialekter, oppdager at de er blitt lurte.

Det er nå rimelig klart – og tydeligst i USA og England – at elitenes allianse med nyklassisk økonomisk teori ikke lenger overbeviser folk flest. Sommeren har brakt oss en *mea culpa* fra IMF. De begikk store feil ved håndteringen av krisen i Hellas, men ingen synes å ville rette opp feilene. Fordi franske og tyske banker skal reddes, får ikke Hellas lov å gå konkurs, men blir holdt i et jerngrep som gjeldsslave. Ved å nekte Hellas konkurs, bryter man med kapitalismens helt fundamentale spilleregler tilbake fra 1200-tallet.

I juli ble den amerikanske økonomen Paul Romer utnevnt til ny sjeføkonom i Verdensbanken. Om han er rett mann, er for tidlig å si, men han er i alle fall en person som ikke er redd for å gå sine egne veier. Det opplevde jeg da jeg møtte ham på en konferanse i 1991. Som sønn av den mangeårige guvernøren i Colorado var Romer ferdig med klassereisen i det amerikanske samfunnet. Han hadde mot til å stå oppreist og har nå til og med tatt fatt på det språkproblemet som Harold Innis peker på.

Romer har skapt begrepet «mathiness» for å beskrive misbruk av matematikk i økonomisk teori. Misbrukt matematikk klargjør ikke problemstillingene, men «skaper isteden et røykteppe av ligninger som skjuler en ideologisk agenda basert på urealistiske forutsetninger» (Wikipedia). Her ville Harold

ILLUSTRASJON: KNUT LØVÅS

Innis applaudert uhemmet.

Romer har også – uten selv å vite det – gjenoppdaget utviklingsøkonomiens opprinnelige grunnvoll, nemlig byene og byaktivitetene, som utviklingens kjerne. At det var byenes vareproduksjon som skapte rikdom, var hovedpåstanden i Giovanni Boteros bok «Om byenes storhet» som kom i 47 opplag, spredt i

**«Ingen skal fortelle
Blindern-økonomene
noe de ikke vet fra før»**

Europa, mellom 1588 og 1671.

Dette var også underforstått i John Stuart Mills innrømmelse i 1848. Denne innsikten er Paul Romer på god vei til å gjenoppdage.

Det finnes altså noen positive tegn til ny (det vil si gammel) forståelse der ute i den store verden. Her hjemme synes nytenkning forsøkt kvalt ved fødselen.

I løpet av det siste året har to norske økonomer kommet med originale og gode bidrag: Morten Jerven («Africa: Why Economists Get it Wrong») og Roman Eliassen («Hysj, vi regner»). Begge bøkene er blitt møtt med usedvanlig nedlatende anmeldelser fra Blindern-økonomene. Undertonen er «vi alene vite» – ingen skal visst fortelle dem noe de ikke vet fra før.

Jeg kjenner meg igjen. Boka «Global økonomi» fikk i 2005 på samme vis en

drepende anmeldelse i Morgenbladet under overskriften «Misforstått felttog». Entusiasmen for boka steg imidlertid proporsjonalt med avstanden til Blindern. Den engelske utgaven fikk en god anmeldelse i Financial Times og i India var anmeldelsen nærmest lyrisk. Selv om boka etter hvert er oversatt til rundt 20 språk, blir jeg her hjemme fremdeles slått i hodet med anmeldelsen fra 2005.

18. august avholdes

stiftelsesmøte i «Rethinking Economics Norge». Foreningen blir stiftet av økonomistudenter og nyutdannede økonomer,

ikke primært for å kritisere nyklassisk økonomifag slik det undervises i Norge i dag, men for å synliggjøre for økonomistudenter og andre at det finnes flere alternativer til dagens rådende teorier. Studentene skal vises hvilken kunnskap de går glipp av på universitetene.

Dette initiativet støtter jeg helhjertet: Vi mangler til de grader mangfold i den hjemlige økonomiske debatten. Og det motsatte av mangfold kan som kjent lett bli enfold.

Erik S. Reinert,

sivil- og sosialøkonom, professor i Utviklingsstrategi ved Tallinn University of Technology og leder av The Other Canon Foundation

eriksreinert@gmail.com

Økonomene Morten Jerven, Erik S. Reinert, Marianne Marthinsen, Rune Skarstein og Camilla Øvald skriver onsdager i Klassekampen.

PÅ TEPPE

Oppfinnsomt

Det går hardt for seg, iallfall i overskriftene:

Slakter salg av Statkraft (Klassekampen)

Slakter regjeringens kamp mot økonomisk kriminalitet (VG)

Slakter stjerne etter oppsiktsvekkende opp-treden (Dagbladet)

Slakter OL-løypa etter skrekkefallet (NRK)

Politiet slakter sin egen håndtering av asylbølgen (Nettavisen)

Pasientene slakter Molde sjukehus (Romsdals Budstikke)

Jusprofessor slakter Monica Mælands SMS-hemmelse (Dagens Næringsliv)

Slakter Canal Digital (Budstikka)

Klopp slakter laget etter tap (TV 2)

Slakter REM offshores aksjonær-behandling (Hegnar Online)

Og ennå har ikke høstjakta begynt.

Sinna

Flaut

Det ble oppstuss om dommerne i tungvekt-boksefinalen, og TV 2s kommentator utbrøt:

Jeg er flau på vegne av å sitte her.

Det er ikke fortrinnsvis språkføringen som har ført horden av kommentatorer til Rio.

Risikabelt

NTB melder: **Blant menn er det 69 prosent høyere risiko for å dø de første sju dagene etter at de har blitt enkemenn. For kvinner er tallet 76 prosent.**

– **Kjønnskifte** er ikke risikofritt, bemerket årsvåken leser.

Gode (?) navn

VG-tittel da Amalie Iuel

ble slått ut i forsøksheatet på 400 meter hekk:

Hekke-Amalie røk ut av OL.

Ute